

SPOLEČNOST A TREST

HISTORIE A SOUČASNOST

René Luska

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: René LUSKA
Osobní číslo: H118627
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Společnost a trest - historie a současnost

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009).

Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historický vývoj pojetí trestu a její funkce;
- na hledání odpovědi na otázku, zda se společnost přiklání k alternativním trestům či k tvrdým trestům příp. až k trestu smrti;
- na sociální náhled a odůvodnění výše uvedených postojů ze strany společnosti příp. i pachatele.

Součástí práce bude též kvalitativní výzkum - dotazník zaměřený na zjištění vztahu k trestům a jejich funkci.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Listina základních práv a svobod č.2/1993 Sb. Praha: Sbírka zákonů, 1993.

Trestní zákoník č.40/2009 Sb. Praha: Sbírka zákonů, 2009.

Čech, S. Zločin kolem nás. Praha: Melantrich, 1997.

Francek, J. Zločin a trest v českých dějinách. Praha: Rybka Publishers, 1999.

Schreiber, H. Trest smrti v dějinách lidstva. Praha: Naše vojsko, 2008.

Šmíd, T. Český organizovaný zločin. Brno: Masarykova univerzita, 2012.

Veselý, L. Doživotí. Praha: XYZ, 2007.

Další literatura, použití novinových článků a internetových zdrojů bude obsaženo a průběžně doplňováno během vypracovávání bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková

Katedra práva a právní vědy

Datum zadání bakalářské práce: 11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

V Brně 14.2.2014

René Lyska

Jméno, příjmení studenta

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosažených v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

Anotace, abstrakt

Bakalářská práce na téma: „Společnost a trest – historie a současnost“ pojednává o trestech a způsobech trestání v průběhu historických epoch až po současnost. Zabývá se otázkou přiměřenosti a adekvátnosti trestů, ochranou jednotlivce i společnosti před kriminálním jednáním. Rovněž zmiňuje působení zločinu a trestu na člověka v současné době, kdy se běžně setkáváme s mnoha formami kriminality, recidivy, nedodržování zákonů i ostatních právních předpisů. Tímto dochází k ohrožení bezpečnosti, k narušování mezilidských vztahů, vzniká pocit ohrožení a bezmoci, vytrácí se právní jistoty i víra ve spravedlnost. Porušování norem bývá stále častěji společností tolerováno, protože je podporováno nejednoznačností zákonů, soudních rozhodnutí a beztrestností viníků, načež se množí případy vlastní spravedlnosti a nepřiměřené obrany.

V této práci budou uvedeny i různorodé názory občanů na trestání i pachatele trestných činů, možnosti trestů a ochranu kvalitního soukromého i společenského života.

Klíčová slova

Trest, fyzický trest, zločin, kriminalita, pachatel, oběť, společnost, spravedlnost.

Annotation, abstract

Bachelor thesis: "Society and Punishment - History and Present" deals with the penalties and punishment methods during historical epoch to the present. It examines the relevance and adequacy of punishment, protection of the individual and the society from criminal conduct. It also mentions the effects of crime and punishment to humans at present, which is often met with many forms of crime, recidivism, failure to comply with laws and other regulations. This leads to security threats, the disruption of interpersonal relationships, the feeling of danger and helplessness, vanishes legal certainty and faith in justice. Violations of standards is increasingly tolerated in the community because it is supported by the ambiguity of laws, judicial decisions and the impunity of the guilty, then is increasing evidence of their own righteousness and inadequate defense.

In this work will be presented as well as the diverse views of citizens and to punish offenders, sentencing options and high quality protection of private and social life.

Keywords

Punishment, physical punishment, crime, criminality, offender, victim, society, justice.

PODĚKOVÁNÍ

Velmi děkuji paní prof. PhDr. Mgr. Zdeňce Vaňkové za odborné vedení, konzultace, cenné rady, připomínky a podněty, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Chci poděkovat také své rodině, která mi byla při celém průběhu studia velkou oporou.

René Luska

Motto:

„VOX POPULI, VOX DEI“

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Společnost a trest – historie a současnost“ zpracoval samostatně a použil jsem zdroje uvedené v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Brno 2. dubna 2014

René Luska

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TRESTÁNÍ, TRESTY, TRESTNÍ SANKCE.....	11
1.1 DEFINICE POJMŮ, ZÁKLADNÍ INFORMACE.....	11
2 HISTORICKÝ VÝVOJ TRESTŮ A TRESTÁNÍ DO ROKU 1918.....	12
2.1 JAK SOUDILI VE STAROVĚKU	12
2.2 TRESTÁNÍ STŘEDOVĚKU	14
2.3 NOVOVĚK A JEHO TRESTY	15
3 TRESTY V LETECH 1918 – 1945 V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	19
3.1 TRESTY PRVNÍ REPUBLIKY 1918 - 1938	19
3.2 TRESTY V OBDOBÍ DRUHÉ REPUBLIKY, II. SVĚTOVÉ VÁLKY A TŘETÍ REPUBLIKY	20
4 TRESTY V POVÁLEČNÉM ČESKOSLOVENSKU DO SOUČASNOSTI	22
4.1 TRESTÁNÍ DO ROKU 1989.....	22
4.2 OBDOBÍ PO ROCE 1989, ROZPAD FEDERACE AŽ SOUČASNOST.....	23
5 SOUČASNOST.....	26
5.1 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD Č. 2/1993 Sb., TRESTNÍ ZÁKONÍK Č. 40/2009 Sb., ZÁKON O VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY Č. 169/1999 Sb.	26
5.2 RETRIBUTIVNÍ JUSTICE VERSUS RESTORATIVNÍ JUSTICE	28
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	30
6.1 CÍL VÝZKUMU	31
6.2 METODA SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU O VZTAHU VEŘEJNOSTI RESP. BĚŽNÝCH OBČANŮ K TRESTŮM A TRESTÁNÍ	31
6.3 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	32
6.3.1 DOTAZOVANÝ Č.1	34
6.3.2 DOTAZOVANÝ Č.2	35
6.3.3 DOTAZOVANÝ Č.3	36
6.3.4 DOTAZOVANÝ Č.4	37
6.3.5 DOTAZOVANÝ Č.5	38
6.3.6 DOTAZOVANÝ Č.6	39
6.3.7 DOTAZOVANÝ Č.7	40
6.3.8 DOTAZOVANÝ Č.8	42
6.3.9 DOTAZOVANÝ Č.9	43
6.3.10 DOTAZOVANÝ Č.10	44
6.4 SHRnutí	46
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	50

ÚVOD

Bakalářská práce: „Společnost a trest – historie a současnost“ nahlédne do historie a následně zhodnotí současný pohled obyvatel na trest především u závažnějších provinění.

Nabídnou pohled několika historických společností, jak se trestalo, ale i pohled současné společnosti, osobní názory a postoje k problematice trestání.

Očekávám odpovědi na otázky, zda je naše moderní společnost konzervativní nebo příliš humanistická při trestání? Jak se stavíme k pachatelům, je trest spíše pomsta nebo spravedlivé potrestání viníka? Chrání nás stát dostatečně před pachateli a pácháním činů, které vedou k velkým škodám na majetku, poškození zdraví nebo dokonce i usmrcení člověka? Z čeho máme větší obavu, z kriminality nebo zásahu do práv a svobod občanů?

Tato práce má rozpoutat úvahy, jak je možné, že stále více nerespektujeme pravidla a zákony. Proč se tresty míjí účinkem, jak to, že za vraždu člověka je u nás několik málo let vězení a jinde trest smrti? Můžeme vůbec objektivně rozhodnout o tom, co je správné? Jak se budou naše děti a celá společnost chovat, když jsou tolik různorodá řešení problému kriminality? Kam vede individuálnost v trestání, je to správný směr či scestí?

Cílem bakalářské práce je pohled běžných občanů na trestání závažnějších kauz, působení výšky trestu, represivní části trestu i rozdílné hodnocení udělených trestů z hlediska osobního i společenského. Jak také k této problematice přispívají ne zcela jednoznačné rozhodnutí soudů a orgánů činných v trestním řízení. Taktéž nelze opomenout absolutní tresty, ale ani amnestie, které negativně ovlivňují názor obyvatel na spravedlnost v ČR.

V průběhu bakalářské práce upozorním na některé závažné kriminální případy, které svým charakterem a svou nebezpečností ohrožují nás všechny. Očekávám názory, zda společnost chce tvrději trestat pachatele trestných činů a jak?

Náplní této bakalářské práce je snaha o podrobnější popis problému trestání, jeho vlivu na sociální okolí a jedince. V práci oslovím nesourodou skupinu respondentů, kdy pomocí rozhovorů chci dospět k cíli, kterým je, postoj jedince a společnosti k trestání a využívání trestů až po výjimečné nebo absolutní tresty.

K tématu zločinu a trestu je napsáno množství laických i odborných textů, zaobírá se jimi také spousta literátů. Jde tedy nejen o téma bakalářské práce, ale psychologický, právní i sociální problém, k němuž je třeba se vyjadřovat, abychom vzhledem k rozsahu a různoro-

dosti názorů pokročily k řešení celospolečenského problému. Informace, získané studiem podkladů nutných k vypracování bakalářské práce a problematika zločinu a trestu se mě osobně dotýká, přičemž je zajímavá, také využitím v mém profesním životě, ať už u Celní správy či jiné organizaci státní správy nebo samosprávy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. TRESTÁNÍ, TRESTY, TRESTNÍ SANKCE

1.1 Definice pojmů, základní informace

Delikt je označení porušení práva, protiprávní jednání, při němž vzniká viníkovi odpovědnost za způsobenou škodu.¹

Kriminalita je zločinnost, tj. společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti v určité oblasti za určité období.² Jde tedy o páchaní přestupků nebo trestných činů.

Pachatel je osoba, která se dopustila trestného činu. U přestupků se hovoří o přestupci.³

Penologie je dle Kubičkové věda o trestu a trestání, zabývá se účinky trestu, zkoumá účinnost různých druhů trestu.⁴ Dále se zabývá výkonem trestu a jeho podmínkami, tedy vězeňstvím, možnosti alternativních trestů, prevencí, recidivou a podobně.

Přečin je méně závažné protiprávní jednání než zločin. Jde o nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, za něž je zákonem stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.⁵

Přestupek je nejméně závažné porušení zákona, jež je uveden v přestupkovém zákoně.

Trest nebo také **sankce** je dle Kubičkové jedním ze základních výchovných prostředků následujícím po provinění. Je používán jako obranný mechanismus před chováním, které porušuje sociální konvence, pravidla a normy.⁶ Obecně trestem usilujeme o uvalení nějakého omezení, újmy, ztráty nebo bolesti, jímž chceme dosáhnout dodržování mravních, společenských, právních pravidel a obnovení pořádku ve společnosti. Smysl trestu spočívá v nápravě, odstrašení pachatele a ochraně společnosti.

Trestný čin je podle všech právních řádů závažné zaviněné protiprávní jednání.⁷ Jde o jednání, kterým pachatel závažným způsobem poškozují či ohrožují zákonem chráněný zájem, jež se trestá vězením nebo jiným způsobem.

Zločin je nejvážnější porušení zákona. Jde o úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby nad 5 let uvedený v trestním zákoníku.⁸

¹ <http://iuridictum.pecina.cz/w/Delikt> 11.2.2014 16,17 hodin.

² Klímeš, L. Slovník cizích slov. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994 ISBN 80-04-26059-4. 405s.

³ <http://iuridictum.pecina.cz/w/Pachatel> 16.1.2014 14,54 hodin

⁴ Kubičková, P. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2011. 4s.

⁵ http://iuridictum.pecina.cz/w/Trestn%C3%BD_%C4%8Din 16.1.2014 15,00 hodin

⁶ Kubičková, P. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2011. 6s.

⁷ http://iuridictum.pecina.cz/w/Trestn%C3%BD_%C4%8Din 11.2.2014 16,03 hodin.

⁸ http://iuridictum.pecina.cz/w/Trestn%C3%BD_%C4%8Din 11.2.2014 16,34 hodin.

2. HISTORICKÝ VÝVOJ TRESTŮ A TRESTÁNÍ DO ROKU 1918

2.1 Jak soudili ve starověku - Egypt

„Střes se však nespravedlivých trestů; nezabíjej ve snaze získat prospěch, ale trestej ranami a vězením, protože tak bude v zemi zajištěn řád.“⁹

Starověký Egypt považujeme za ekonomicky silný, vyspělý kulturní stát, v jehož čele stál král resp. faraon, který byl i nejvyšším soudcem a hlavním odvolacím soudem.

Král dbal na dodržování pořádku a práva v zemi, prosazoval zákony a trestal jejich porušení, aby tak zajistil bezpečnost a stabilitu své země.

Státní správa, jménem krále spravovala zemi a dohlížela na lid. Řídila se národním právním systémem zahrnujícím právní zákoník, který sjednotil a uspořádal rozmanitá místní pravidla a zvyky do jednoho funkčního systému zákonů. Egypt tedy ve své době již měl oficiální systém práv a nařízení, ale dochovaly se i psané sbírky zákonů původem z Asýrie, Babylónie a Chetitské říše.

Jednotliví panovníci doplňovali tyto zákoníky osobními královskými dekrety, ve kterých podrobně popisovaly určité trestné činy a příslušné tresty. V praxi některá pravidla chování působila jako zákony, jiná přešla ve zvyklosti.

Trestání bylo vyhrazeno soudu a znění zákonů bylo zaznamenáno v osmi svazcích, jež měli soudci při jednáních u sebe. Egyptské společnosti velmi záleželo na řádně vykonávané spravedlnosti a považovali za samozřejmé, že provinilce stihl trest a poškozeným stranám se dostalo pomoci, což byla nejlepší náprava křivdy. Trestem se potvrzovala moc krále, sloužil jako výstraha ostatním a měl usmiřovat bohy.

Méně idealistická už byla plná odpovědnost na poškozeném, tedy občanovi, který musel doložit soudu veškeré důkazy ve sporu, přivést svědky a obžalované. Soud měl nicméně pravomoc zatknout, zadržet a vyslechnout podezřelé a v zájmu prověření pravdivosti výpovědi využívat mučení.

Kriminalita tehdejších spodních vrstev se omezovala povětšinou na drobné přestupky, krádeže a vraždy, kdežto ve vyšších vrstvách bujelo úplatkářství, korupce a velké podvody. S rozvojem egyptské společnosti se zvyšovala kriminalita a s ní i brutalita trestů.

⁹ Tyldesley, J. A. Jak soudili faraoni: zločin a trest ve starém Egyptě. Praha: Metafora, 2001, ISBN 80-865-18-15-9. 68s.

Běžně se využívali fyzické tresty, ale za občanské přestupky a přestupky proti jednotlivci, byly využívány tresty spočívající v nápravě újmy a odškodnění tzn., že poškozenému trest zajistil lepší pozici, než v jaké se nalézal předtím, zatímco obviněný byl pro výstrahu zanechán v horší majetkové situaci, než před spácháním trestného činu. Nicméně i vražda mohla někdy být odčiněna vysokým materiálním odškodněním nebo vyrovnáním v podobě život za život.

Výprasky nebyly malichernými tresty, protože po nich často následovalo odsouzení k nuceným pracím nebo byly doprovázeny trestem v podobě odřezání různých částí těla či způsobení krvácejících ran, i to vše bylo přesně stanoveno a podrobně rozepsáno.

Tělesné tresty jako výprasky, zohavování, amputace uší, nosů či údů a popravy působily nejen bolest, ale jako výstraha ostatním, protože kdo viděl zohavení odsouzeného, nepochyboval už o všudypřítomné královské spravedlnosti a odsouzený samozřejmě nikdy nezapomenul, co spáchal. I z dekretů Haremheba a Setiho je zřejmé, že účelem promyšlených amputací částí těla bylo zohavit a ponížít, ale ne zabít, aby nebránily odsouzenému v pracovním výkonu při nucených pracích. Ztráta svobody se mohla týkat i manželky a dětí obviněného. Smyslem tohoto trestu bylo zabránit rodině, aby z trestného činu některého svého příslušníka těžila a učinit celou rodinu odpovědnou za činy jednoho delikventního člena.¹⁰

Nejvyšší tresty následovaly za činy proti státu a králi, ale popravy bez spravedlivého odůvodnění byly nepřijatelné a nemohl si je dovolit ani faraon.

Kdo se vzepře nařízení královské moci, bude postaven před soud. Zabavena pak bude jeho půda, otroci i majetek. Potrestáni budou nejen ti, kdo by trestný čin spáchali, ale i ti, kdo o něm věděli a neoznámili jej. Stejně tak i jeho děti.¹¹

Popravy jako naražení na kůl nebo upálení se odbyvaly na veřejných prostranstvích, nebyly tak divácky populární jako ve středověku, ale měly sloužit jako kruté a hrůzné varování např. ramesseovský dekret předepisuje provinilci smrt „přímo před chrámem, ve kterém kradl“¹², přičemž je zřejmý důležitý veřejný aspekt popravy.

¹⁰ Tyldesley, J. A. Jak soudili faraoni: zločin a trest ve starém Egyptě. Praha: Metafora, 2001, ISBN 80-865-18-15-9. Str. 74

¹¹ Tamtéž. Str. 30

¹² Tamtéž. Str. 65

Vzhledem k nábožensky založené egyptské společnosti byl nejtěžším trestem, který mohl král a stát uložit, smrt bez práva na pohřební obřad tzn., že trest sahal až za hrob a odsouzení byl odepřen pohřeb v královské nekropoli, tedy i možnost pokojně spočinout na věčné časy.

Trest smrti v Egyptě představoval levný a účinný způsob, jak zbavit společnost nežádoucích a nebezpečných pachatelů, neboť společnost neměla nejmenší zájem na nákladné nápravě natož převýchově ve vězeňských celách.

2.2 Trestání středověku 500 – 1500 n. l.

Jestliže byl vybrán Egypt, jako jedna z nejstarších civilizací ve Středomoří, k náhledu do trestání starověku, k popsání středověku již budeme směřovat do Evropy, která v mnoha ohledech navázala na římské právo.

Pro středověk je charakteristická spíše ustupující moc panovníka, jenž sice měl moc rozhodovat i trestat, ale který již musel přihlížet k tlaku šlechty, církví a měst. Státy neměly v této době dostatečný aparát ani potřebné důkazní prostředky a právě díky rozdrobené státní moci převládalo obyčejové a nepsané právo.¹³ Panovníci tedy část pravomocí předali městům a církvím, přičemž šlechta byla na svých panstvích zcela absolutními vládci nad poddanými.

Vesměs platila zásada, oko za oko, zub za zub a každý byl ve své žalobě i obhajobě odkázán sám na sebe. Při takovém to odhalování pravdy, ale vždy docházelo k mučení, které mělo jediný smysl, a to přiznání, ať už v případě krádeže chleba či mnohem horších provinění.

Z popudu církve, jako centra středověké moci, vznikly Boží soudy, které potírali především prohřešky proti víře a bezbožnosti, ale i ostatní prohřešky proti desateru. V procesech bylo užíváno tzv. ordálů, zkoušek ohněm, kdy se zkoumala hojivost ran po pálení rozžhaveným železem. Či zkoušky vodou, kdy byli prakticky obžalovaní svázáni do kozelce či zašiti do pytle a vhozeni do vody. Pokud se potopili, ale neutopili, byli považováni za nevinné.

¹³ Kubičková, P. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2011. 8-9s.

Pakliže se obviněný doznal nebo byl obdobným způsobem usvědčen, následoval trest, jenž byl vždy velmi drastický a stětí či oběšení se stalo milosrdným trestem. Běžně praktikovaným bylo např. narážení na kůl, čtvrcení, zahrabání za živa a lámání v kole. Vedle smrti se užívali i tresty při nichž bylo užito bytí, odnímány údy, vypalován cejch, vytrháván jazyk apod.

Dost známým příkladem použití krutých a bolestivých metod středověké spravedlnosti je stahování z kůže, jež si vytrpěl francouzský lučištník, který zranil anglického krále Richarda Lví srdce nebo upálení Johanky z Arku, jíž inkviziční proces odsoudil jako čarodějnici a kacírku, kterou měl očistný oheň zbavit lidských hříchů.

Vězení, tehdy žaláře, byly prostředkem dlouhé a útrpné smrti nebo dočasným opatřením před rozhodnutím o trestu. Jako další dlouhodobý trest a vyhoštění můžeme uvést nucené práce tzv. galaje, které poskytovaly levnou pracovní sílu až do vysílení a smrti.

Jak je z výše uvedeného zřejmé, hlavním účelem trestu středověku byla odplata za spáchané činy a především zastrašení obyvatelstva, aby nehřešilo a nepáchalo zlo. Trest je odplatou za zločin, proto se trest i často podobal zločinu např. useknutí ruky za krádež, vytržení jazyka za pomluvu, upálení za žhářství apod. Tehdejší trest měl obsahovat tolik utrpení a bolesti, kolik jí bylo činem způsobeno, čímž bylo vyhověno požadavku absolutní spravedlnosti.

Bohužel je smutnou pravdou, že právě ve středověku byl výkon trestů včetně poprav pro obyvatelstvo zábavou a velkolepým představením. Přestože byly různé metody trestů a mučení převzaty ze starších kultur, právě užití drastických metod za sebemenší prohřešky a iracionální dokazování jsou pro středověk charakteristické.

2.3 Novověk a jeho tresty

Jestliže se domníváme, že s příchodem novověku přichází humánní a lidský přístup k trestání, poněkud se mýlíme, protože obdobné tresty se zachovaly až do 18 století. V této době se začínají filozofové více zamýšlet nad úpravou i způsobem trestání. Přičemž v krutosti trestů spatřují spíše neschopnost odhalovat zločiny. Přísné a kruté tresty dle jejich názorů

nevyhovují společenským poměrům a neplní nápravnou funkci pachatelů, kterou považují za důležitou.¹⁴

Karolinský zákoník vydaný španělským králem a římským císařem Karlem V. v 16. století, stanovuje pro ženy, které zabijí své vlastní dítě jako trest narážení na kůl a ostatním vrahům dětí vyhrazuje pohřbení za živa. Jeho vrstevník francouzský král Jindřich II. rozhodl, že lámání kolem bude universálním trestem pro větší či menší přestupky, a dokonce ještě v roce 1746 byl vpleten do kola drobný zlodějíček, řečený Malý Pařížan, kterému bylo 14 let. Další vrstevník anglický král Jindřich VIII. v roce 1531 nechal uzákonit metodu uvaření, kterou měli být popraveni traviči.

Na přelomu 17. a 18. století je na vzestupu i osvícenectví, které přichází s humanizací trestů a trestání. Kritizuje nepřiměřenost trestů ke společenské nebezpečnosti i nezávislost soudů. V této době se objevuje i určitá ochrana pachatele, nejen v právu na život, ale především ve formulaci dvou zásad trestního práva: Čin, který není uveden v zákoně, není trestným činem. Pachatel může být potrestán jen takovým trestem, který je v zákoně uveden.¹⁵

Nicméně v období Velké francouzské buržoazní revoluce byla praktikována k trestu smrti nejen hojně používaná gilotina, ale pokračovaly i velmi sadistické tresty. Hrozná muka museli zažít zajatí republikánští vojáci, kteří byli royalistickými venkovany z Vendée řezáni za živa na kusy pilou. (Tento způsob popravy užívali nacisté ještě při okupování Francie v roce 1940.)

Roku 1764 vychází dílo „O zločinech a trestech“, jejímž autorem byl, Césare Beccaria. Tuto knihu někteří filozofové označují za průlomovou, protože v ní autor vyslovuje myšlenku prevence a přiměřenosti trestu. Což vede k názorům na jiný způsob trestání, aby již nedocházelo k trestání jako nástroje pomsty, ale zavedení smyslu trestu jako nástroje nápravy pachatelů.¹⁶

¹⁴ Foucault, M. Dohlížet a trestat. Praha: Dauphin, 2000, ISBN 80-86019-96-9. Str. 88

¹⁵ Kubíčková, P. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2011. 14s.

¹⁶ Kuchta, J. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: C.H.Beck, 2005. 196-197s.

V roce 1768 byl vydán Hrdelní řád Marie Terezie tzv. Theresiana, jež byl moderní svým členěním na procesní a hmotněprávní část, ale stále pokračoval v krutých feudálních trestech, přičemž nezohledňoval společenskou nebezpečnost ani Beccariovi názory.

Roku 1787 Josef II. vydal Všeobecný zákoník o zločinech a trestech, který v rámci humanismu tyto názory akceptoval. Podle tohoto poměrně převratného zákoníku byl např. trest smrti zrušen a jen v případě výjimečného stavu, jako bylo stanné právo, bylo možné vykonat trest smrti zastřelením.

Když v roce 1795 Josef II. zemřel, byl tento hrdelní trest znovu zaveden za velezradu nebo pokus o ni. O rok později byl trest smrti obnoven a jako technika exekuce bylo určeno oběšení. Od toho roku byl střídavě hrdelní trest rušen a zase obnovován.¹⁷

Jestliže jsme uvedli Beccariu, musíme zmínit i některé další průkopníky této doby, kteří přispěli k jinému náhledu na trestání, ale i na pachatele a příčiny trestné činnosti.

Např. Julien de La Mettrie, zveřejnil názor, že za zločinným konáním pachatele může být výchova nebo nemoc, což je značný rozdíl, jelikož ve starověku i středověku se s duševně nemocnými zacházelo jako za sebe odpovědnými a svéprávnými občany. Jeremy Bentham zase zdůrazňoval roli prevence pro společnost i pachatele, která může ovlivnit další recidivu. Objevují se teorie, že příčiny kriminality jsou ve společenském prostředí, především v rodině a škole, nebo v duševním a psychickém stavu či v biologických vlastnostech člověka.

V roce 1803 byl zaveden Západohaličský trestní zákoník, česky vyšel o rok později pod názvem Kniha práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského přestupky, který ukončil éru krutých feudálních trestů. Delikty v něm se dělily na zločiny a přestupky.

Zločiny se trestaly oběšením nebo žalářem (s pouty, 6 měsíců až 20 let nebo doživotí) zostřeným případně nucenými pracemi, bytím, půstem a vypovězením po odpykání trestu. Přestupky byly trestány peněžitou pokutou, propadnutím zboží, bitím, ztrátou práv, vězením (max. lehká pouta nebo bez, 24 hodin až 6 měsíců) a vypovězením z místa, státu či monarchie.¹⁸

¹⁷ Chmel, L. Nejslavnější popravky. Praha: Petrklíč, 2004, ISBN 80-7229-107-6. 99s.

¹⁸ Francek, J. Zločin a trest v českých dějinách. Praha: Rybka publishers, 2007, ISBN80-86182-91-6. 31s.

Už na konci 19. století však Emil Durkheim upozorňuje na negativní dopady nedostatečnosti norem v jednání, jejich častou protikladnost, což vede k nedostatečné vynutitelnosti práva,¹⁹ s čímž se setkáváme dodnes.

¹⁹ Štablová, R. Kriminologie. Praha: Vys. škola regionálního rozvoje, 2008, 12s.

3. TRESTY V LETECH 1918 – 1945 V ČESKÝCH ZEMÍCH

3.1 Tresty první republiky 1918 - 1938

Při vzniku samostatného Československa v roce 1918 bylo trestní právo převzato od Rakouska – Uherska. Základem československého trestního práva zůstal přizpůsobený rakouský trestní zákoník z roku 1852, který byl pozměňován a doplňován jednotlivými právními předpisy.

Demokratické zásady soudnictví uzákonila prozatímní ústava z roku 1918 a v únoru 1920 ji nahradila ústavní listina. Tato konstatovala, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, trestněprávní záležitosti mají řešit občanské trestní, vojenské trestní, případně i výjimečné soudy. Soudci jsou nezávislí, jmenovaní trvale, nesmějí zastávat jiné placené funkce. Soudní jednání je ústní a veřejné, v trestním řízení platí obžalovací zásada, rozsudky se vyhláší jménem republiky veřejně. Prezident republiky má právo udílet amnestii, cestou milosti může promíjet a zmírňovat tresty. Současně zaručila osobní svobodu, její omezení nebo odnětí pouze na základě zákona.²⁰

Dále vznikl např. v roce 1921 zákon proti útisku a na ochranu svobody ve shromážděních a v březnu 1923 zákon na ochranu republiky.

I když byl první československý prezident profesor Tomáš Garrigue Masaryk dlouholetým odpůrcem trestu smrti a ještě v době, kdy byl poslancem Rakouské říšské rady, označil popravu za nejsurovější zbytky středověké inkvizice, trest smrti byl znovu zaveden.

Jakmile se stal hlavou prvního samostatného Československa T. G. Masaryk mj. uvedl: „Sledoval jsem pozorně, má-li trest smrti vliv na zločinnost; studoval jsem statistiku zločinů a zejména vražd po celou dobu, ale nevidím, že by trest smrti měl účinek odstrašující na lidi zločinné; zločinec ve chvíli vraždy nemyslí na trest, ale na úspěch svého zlého činu. Jistý účinek je na občany ostatní, zejména o věci myslící. Vzít člověku život je bezprávi tak strašlivé, že může být usmířeno jen výkupným stejně těžkým. Dělán ovšem patřičný rozdíl mezi vraždou a zabitím a uznávám polehčující okolnosti při každém zločinu, jak to moderní kriminální psychologie vyžaduje; ale ve výjimečných případech nemohu vyvracet, že trest smrti je ve shodě s metafyzickým uznáním hodnoty lidského života.“

²⁰ Francek, J. Zločin a trest v českých dějinách. Praha: Rybka publishers, 2007, ISBN80-86182-91-6. 69s.

Jak je uvedeno v archivních materiálech, prezident T. G. Masaryk v období svého působení udělil 420 milostí, popraveno bylo 20 odsouzených za loupežné vraždy a závažné vojenské zrady.²¹

Po vzniku Československa byl převzat justiční a vězeňský systém rakouské monarchie, následně byl postupně zmírňován vězeňský režim v závislosti na průběhu nápravy trestanců. V roce 1928 existovalo v Československé republice 6 mužských trestnic k výkonu trestů od 1 roku až po doživotí a 1 ženská trestnice s oddělením pro mladistvé.²²

3.2 Tresty v období druhé republiky, II. světové války a třetí republiky

Po anexi Československa hitlerovskou armádou byl roku 1939 na území Čech a Moravy zřízen protektorát, což ovlivnilo nejen chod státu, ale i platnost dosavadního trestního práva, které bylo upravováno pro potřeby Velkoněmecké říše německým trestním zákoníkem, tzv. norimberskými zákony, rozhodnutími říšské vlády a říšského protektora.

Lze říci, že období německé okupace ostře kontrastovalo s prvorepublikovou érou masarykovského humanismu. Dřívější pravidlo: „Není trestného činu bez zákona, není trestu bez zákona.“ se v době okupace změnilo v účelovou soudní politiku, která měla vést k likvidaci českého národa, vyklizení prostoru německému obyvatelstvu a využití pracovních i hospodářských sil, bez ohledu na ztráty na českém obyvatelstvu a demokratické principy československého státu. Byly zřízeny zvláštní a stanné soudy, které soudili bez předběžného vyšetřování i bez možnosti odvolání a končily často masovými popravami.

Např. provoz nové sekyrárny byl zahájen 5. dubna 1943 a hned první den tady bylo popraveno pět obětí. Katovna byla již v provozu a teprve výnosem ministra spravedlnosti Německé říše z 15. dubna 1943 bylo „rozhodnuto“ zřídit další katovnu. Jak je v tomto výnosu mimo jiné uvedeno: „V ústavu vyšetřovací vazby Praha Pankrác je zřízeno popravistiště. Je místem výkonu trestu pro úřady výkonem pověřené v obvodu německého vrchního soudu v Praze.“ Denně se v této pankrácké sekyrárně popravovalo a od onoho 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945 tady rukou kata Aloise Wiese a jeho přísluhovačů skončilo 1079 obětí.²³

Uvádí se, že v letech 1938 až 1945 přišlo o život kolem 360000 obyvatel bývalého Česko-

²¹ Chmel, L. Nejslavnější popravky. Praha: Petrklíč, 2004, 175s. ISBN 80-7229-107-6 Str. 99-100

²² Kubičková, P. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2011. 23s.

²³ Chmel, L. Nejslavnější popravky. Praha: Petrklíč, 2004, 175s. ISBN 80-7229-107-6. Str. 101-103

slovenska, z toho 195000 bylo umučeno v koncentračních táborech nebo popraveno.²⁴

V prvních letech po II. světové válce, kdy v Československu zasedaly mimořádné soudy, se zvýšil počet vynesených a vykonaných rozsudků trestu smrti na válečných zločincích a kolaborantech. V mimořádných a nestandardních poměrech bylo zvoleno i nestandardní řešení otázky potrestání nacistických zločinců, kolaborantů a zrádců. Zasedaly tzv. mimořádné lidové soudy a trest smrti byl rozšířen i na politické zločiny. Zákonným podkladem pro činnosti těchto mimořádných lidových soudů v českých zemích byl Dekret prezidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech – tzv. velký retribuční dekret, podle něhož se měly trestat zločiny spáchané v době zvýšeného ohrožení státu. Za celou dobu těchto retribučních soudů od května 1945 do 31. 12. 1948 bylo v Československu odsouzeno více než 33 000 osob. Mimořádné lidové soudy vynesly kromě trestů odnětí svobody také rozsudky trestu smrti. Těchto hrdelních trestů bylo podle statistik vykonáno 714. Mezi popravenými byl nacistický pohlavár Karl Herman Frank, který byl na nádvoří pankrácké věznice popraven 22. května 1946, což byla poslední veřejná poprava u nás.²⁵

Jestliže je, kromě vysokého počtu popravených a uvězněných, potřeba na něco upozornit v období let 1939 až 1948, je to poměr odsouzených za „běžnou“ kriminalitu a politické zločiny i nepoměr ve výši a tvrdosti trestů. V letech 1945 - 1948 bylo popraveno podle retribučních dekretů 737 odsouzených, kdežto za vraždu a ostatní trestné činy 6 odsouzených.²⁶

²⁴ http://www.akademievcs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2003.pdf 24.1.2014 15,54 hodin. Str. 8.

²⁵ Chmel, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, 175s. ISBN 80-7229-107-6. Str. 103-107.

²⁶ <http://kriminalistika.eu/trestsmrti/trestsmrti.html> 24.1.2014 15,45 hodin

4. TRESTY V POVÁLEČNÉM ČESKOSLOVENSKU DO SOUČASNOSTI

4.1 Trestání do roku 1989

Motto: „*Moje cesta byla vždy přímá a půjdu po ní zase.*“ JUDr. Milada Horáková

Po roce 1950, kdy už v Československu totalitní režim plně fungoval, dostala Státní bezpečnost nový úkol – chránit tento režim. Jakýkoli odpor proti němu, proti jeho veškerým společenským a hospodářským proměnám, byl nepřípustný. Stíhání byli všichni nositelé nekomunistického myšlení, především věřící lidé nebo prostě lidé nepohodlně a „politicky podezřelí“. Těžce trestáni byli i ti, kteří se ihned nepodvolili znárodnění svých statků a továren a vězení doslova praskala ve švech.²⁷

V období let 1948 – 1960 byl uplatňován trest smrti především vůči odpůrcům komunismu ve vykonstruovaných procesech a trest smrti za vraždu nebyl režimem zdaleka tolik využíván. Což jasně dokazuje 230 popravených v souvislosti s velezradou, 113 popravených za vraždu a ostatní trestné činy a 2 popravení v rámci retribučních dekretů.²⁸

První poválečné trestní právo umožňovalo podle zákona č. 86/1950 Sb., který platil až do 31. 12. 1961, vynést za vraždu rozsudek trestu smrti, ale bylo ponecháno na soudci, na jeho uvážení a rozhodnutí, zda místo trestu smrti nevynesou rozsudek trestu odnětí svobody na doživotí. Jestliže se soudu zdálo být vynesení rozsudku trestu smrti vzhledem k osobě obžalovaného nepřirozeně přísným, nebo bylo-li přihlédnuto k polehčujícím okolnostem, existovala možnost – a to až do novely č. 63/1956 vynést rozsudek odnětí svobody na doživotí nebo trest stanovit v délce 15 až 25 let. Trestní zákon č. 140/1961 Sb. stanovoval pro trestný čin vraždy trest odnětí svobody na maximálně 15 let nebo trest absolutní. Novela trestního zákona č. 45/1977 Sb. zavedla nový druh mimořádných trestů; trest odnětí svobody od 15 do 25 let, který bylo možné uplatnit, pokud byly splněny podmínky pro uplatnění absolutního trestu. Zákonem č. 175/1990 Sb. byl 1. července 1990 zrušen trest smrti.²⁹

²⁷ Chmel, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, 175s. ISBN 80-7229-107-6. Str. 134-135.

²⁸ <http://kriminalistika.eu/trestsmrti/trestsmrti.html> 24.1.2014 16,16 hodin

²⁹ Chmel, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, ISBN 80-7229-107-6 Str. 142.

Posledním popraveným v Čechách byl 2. února 1989 ve věznici v Praze na Pankráci pětinašobný vrah, čtyřiatřicetiletý pětkrát soudně trestaný Vladimír Lulek z Hradce Králové, který ubodal 36 ranami manželku a následně i čtyři děti ve věku 1,5 až 10 let.

Poslední popravený v Československu byl Štefan Svitek trojnásobný, mimořádně bestiální vrah, který údery sekyrou usmrtil těhotnou manželku a dvě své dcery ve věku 4 a 6 let. Tento sedmadvacetiletý recidivista byl 8. července 1989 popraven v Bratislavě, před zrušením trestu smrti.³⁰

Zatímco období války se povětšinou vykonával trest smrti zastřelením nebo gilotinou, od roku 1949 se popravovalo v pražské pankrácké věznici oběšením nebo na tzv. trhacím stole zlomením vazů, což nejde doložit.

Největší množství hrdelních trestů bylo vykonáno na základě Benešových retribučních dekretů, 739 v letech 1945 až 1949, od roku 1949 až 1960 bylo popraveno v souvislosti s velezradou 230 lidí, z celkového počtu 1176 popravených od druhé světové války do roku 1990 bylo 207 lidí zbaveno života v trestech vraždy či ostatních trestných činů.³¹

Samozřejmě, že v celém období Československa se trestaly i přestupky, jiné činy a zločiny nežli vraždy, ale pro historickou exkurzi musí toto nastínění postačovat, neboť jsme nahlíželi ve všech epochách spíše k fyzickým trestům, včetně mučení a trestů smrti.

4.2 Období po roce 1989, rozpad federace až současnost

Motto: *Špatné zákony jsou nejhorším druhem tyranie.* Edmund Burke.

Historické období po roce 1989 osobně považuji za snad nejhorší variantu přerodu z komunismu do kapitalismu, tedy do demokratického právního státu pro akceptování právních principů, respektování zákona a důvěru v právní stát, což následně doložím. V této době jsme se nepoučili z omylů starších demokracií a jejich zkušeností, ale poskytli jsme prostor pro zneužití demokracie k beztrestnému rozkrádání, obohacování, podvádění a obecně kriminality ve všech vrstvách společnosti.

³⁰ Chmel, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, ISBN 80-7229-107-6 Str. 170.

³¹ <http://kriminalistika.eu/trestmrti/trestsmrti.html> 25.1.2014 15,54 hodin.

Obecná kriminalita stoupla nejen v důsledku amnestie prezidenta republiky V. Havla, ale zejména diskreditací policie. Stalo se tak bez ohledu na to, zda jednotlivé složky byly či nebyly zapojeny do mocenského boje komunistů. Kriminalita, drogy a řádící skupiny zločinců se staly denní záležitostí. Policisté, kteří se zabývali potíráním mezinárodního organizovaného zločinu, neměli žádné mezinárodní zkušenosti a pocítovali jazykovou bariéru. Organizovaný zločin měl tedy, i díky bizarní legislativě, dveře otevřeny dokořán. Přičteme-li k tomu ještě korupci na všech úrovních, nelze se divit, že zahraniční organizované skupiny dokázaly v krátké době proniknout do státní sféry. Např. v roce 1995 bylo pro závažné porušení pracovní kázně propuštěno 115 celníků.³²

Vysoký nárůst zaznamenala zejména kriminalita hospodářská. V roce 1993 bylo zjištěno krácení daně z příjmů ve výši 1,2 mil. korun u 41 kontrolovaných subjektů, v roce 1995 k šetření NKÚ 750 případů s chybějící 3,5 mld. korun. Od 1. 1. 1996 do 31. 8. 1996 bylo spácháno 16226 hospodářských trestných činů se škodou 6,9 mld. korun. Z poloviny se jednalo o podvody. Týdně přišlo o svůj majetek více než třicet firem.³³

Nedostatečná kontrola státu, nedokonalost zákonů, uvolněná morálka i sociální aspekty vedli k ohromnému nárůstu trestné činnosti na území celého státu a především Prahy.

Na území hlavního města bylo jen v roce 1995 spácháno: 85676 trestných činů, z toho 57 vražd a zadrženo 5075 pachatelů, v celé ČR to bylo 375630 trestných činů. V roce 1996 už 390000 trestných činů, z toho v Praze 99000. Vzniklé škody dosáhly 31 mld. korun. Došlo k 680 případům znásilnění, 157 případům pohlavního zneužívání a 267 vraždám. Dále bylo spácháno 25000 hospodářských deliktů, 98000 vloupání, 175000 krádeží.³⁴

Statistické údaje u trestné činnosti nezletilých v roce 1995 uvádějí celkem 8335 případů, především vloupání, krádeží a násilné trestné činnosti. V září 1996 bylo v ČR pohřešováno 35 nezletilých a 135 mladistvých. Případy pohlavního zneužívání dětí měli stoupající tendenci: 1993 - 993, 1994 - 1101, 1995 - 1200.³⁵ Dle Večerníku Praha a zdrojů v PČR není k červnu 1996 střední škola, kde by se nevyskytly drogy.

Předpokládalo se, že v ČR bylo v roce 1996 na 250000 stálých nebo příležitostných uživatelů drog. S tím pak souviselo zvýšení souběžné násilné, majetkové i hospodářské trestné

³² Čech, S. Zločin kolem nás. Praha: Melantrich, 1997, ISBN 80-7023-253-6. Str. 44.

³³ Tamtéž. Str. 45.

³⁴ Tamtéž. Str. 45-46.

³⁵ Tamtéž. Str. 49.

činnosti. V roce 1995 byly v ČR zabaveny drogy v ceně více než 1,5 mld. korun na černém trhu.³⁶

Záměrně se protahovalo přizpůsobení legislativy ČR legislativě členských států Evropského společenství. Díky těmto nedostatkům v legislativě se stala ČR lukrativním místem, kde bylo možné propírat peníze z organizovaného zločinu, včetně peněz z nelegálního obchodu OPL, prostituce a obchodu s bílým masem.³⁷ Byly nahlášeny stovky případů obchodu s bílým masem a trvale či příležitostně se věnovalo prostituci přes 20000 žen.

Jak na tyto tristní statistiky zareagoval stát? Byl opakovaně novelizován trestní zákon č. 140/1961 Sb., který již upřednostňoval ochranu práv jednotlivce a společnosti na úkor ochrany státu, vypouštěl některé skutkové podstaty trestných činů a tresty a vnášel nové. S novým státem byla samozřejmě přijata nová Ústava a Listina základních práv a svobod i předpisy Evropského společenství, které trestní právo bezprostředně ovlivňují. Komplexním řešením novelizací a změn byl až nový zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nahradil přesluhující trestní zákon z roku 1961. Tento má být moderním předpisem po formální i materiální stránce v trestněprávních věcech a formuluje i systém sankcí.

³⁶ Čech, S. Zločin kolem nás. Praha: Melantrich, 1997, ISBN 80-7023-253-6. Str. 51-52.

³⁷ Tamtéž. Str. 50.

5. SOUČASNOST

Současnou problematiku trestů, sankcí, občanských a lidských práv upravuje systém zákonů, jejichž citaci zmíním v následující kapitole, přesto se sám nemohu ubránit dojmu, že zcela nevystihují požadavky společnosti na zákonný a právní řád naší republiky ani ochranu společnosti a jednotlivce před pachatelem a trestnou činností. Nový trestní zákoník, totiž poněkud upouští od potrestání pachatele i odplaty za spáchaný čin a směřuje především k nápravě a integraci pachatele.

5.1 Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb., Trestní zákoník

č. 40/2009 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb.

Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.:

Základní lidská práva a svobody

Čl. 5 Každý je způsobilý mít práva.

Čl. 6 (1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.

Čl. 7 (2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Čl. 9 (1) Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na:

- a) práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody...

Čl. 39 Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.

Čl. 40 (1) Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.³⁸

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.:

§36 Druhy trestních sankcí

Trestními sankcemi jsou tresty a ochranná opatření.

§ 37 Obecné ustanovení pro ukládání trestních sankcí

³⁸ Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. Praha: Sbirka zákonů, 1993

(1) Trestní sankce lze ukládat jen na základě trestního zákona.

(2) Pachateli nelze uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Výkonem trestní sankce nesmí být ponížena lidská důstojnost.

§ 38 Přiměřenost trestních sankcí

(1) Trestní sankce je nutno ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele.

(2) Tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější.

(3) Při ukládání trestních sankcí se přihlédne i k právem chráněným zájmům osob poškozených trestným činem.

§ 52 Druhy trestů

(1) Za spáchané trestné činy může soud uložit tresty

- a) odnětí svobody,
- b) domácí vězení,
- c) obecně prospěšné práce,
- d) propadnutí majetku,
- e) peněžitý trest,
- f) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- g) zákaz činnosti,
- h) zákaz pobytu,
- i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- j) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- k) ztrátu vojenské hodnosti,
- l) vyhoštění.

§ 54 Výjimečný trest

(1) Výjimečným trestem se rozumí jednak trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. Výjimečný trest může být uložen jen za zvlášť závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje.

(2) Trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může soud uložit pouze tehdy, jestliže závažnost zvlášť závažného zločinu je velmi vysoká nebo možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena.

(3) Trest odnětí svobody na doživotí může soud uložit pouze pachateli, který spáchal zvlášť závažný zločin vraždy podle §140 odst. 3, nebo který při spáchání zvlášť závažného

zločinu obecného ohrožení podle §272 odst. 3, vlastizrady (§309), teroristického útoku podle §311 odst. 3, teroru (§312), genocidia (§400), útoku proti lidskosti (§401), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje podle §411 odst. 3, válečné krutosti podle §412 odst. 3, perzekuce obyvatelstva podle §413 odst. 3 nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle §415 odst. 3 zavinil úmyslně smrt jiného člověka, a to za podmínky, že

- a) takový zvlášť závažný zločin je mimořádně závažný vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku a
- b) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.

(4) Uloží-li soud trest odnětí svobody na doživotí, může zároveň rozhodnout, že doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu nezapočítává.³⁹

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č.169/1999 Sb.:

§ 2 Hlavní zásady výkonu trestu

(1) Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti.

(2) S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.⁴⁰

5.2 Retributivní justice versus restorativní justice

Tradiční formu trestání představuje tzv. retributivní justice, jež se zaměřuje na potrestání pachatele za porušení právního řádu, přičemž upřednostňuje výkon odnětí svobody nebo absolutní trest.

Novou formou trestání je pak tzv. restorativní justice, u níž ustupuje potrestání pachatele před obnovením poměrů mezi pachatelem a obětí, jakousi satisfakcí resp. narovnáním a

³⁹ Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. Praha: Sbirka zákonů, 2009

⁴⁰ Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č.169/1999 Sb. Praha: Sbirka zákonů, 1999

náhradou škody. Tento systém je v našem právu zapracován v podobě obecně prospěšných prací, podmíněných odsouzení, peněžitých trestů apod., jež také známe pod pojmem alternativní tresty, které mají směřovat k nápravě pachatele omezeními a povinnostmi.

Obě koncepce justice jsou používány v našem právním řádu společně a je třeba dbát na jejich vyváženost, protože když zcela ustoupíme od odplaty resp. retribuice za spáchaný zlý čin, umožnili bychom rozporuplné vnímání spravedlnosti občany a zasáhly do prosazování práva a uznávaných společenských norem.

Pokud přímo srovnáme i do krajnosti vyvedené trestání retributivní, můžeme poukázat na tresty smrti, jež neumožňují nápravu odsouzených, ale poukazují na možnost nevratného justičního omylu.

Mnohé národy oficiálně trest smrti zrušily, přesto je hrdelní trest stále užíván v mnoha zemích světa, představujících devět desetin světové populace a to navzdory tomu, že např. Amnesty International se staví k trestu smrti jako k porušení základních lidských práv – práva na život a práva nebýt vystaven krutému nelidskému nebo ponižujícímu trestu.⁴¹

Poslední výzkumy o vztahu mezi trestem smrti a počtem vražd, které byly vypracovány pro OSN, dochází k závěru, že toto bádání nepřineslo vědecký důkaz o tom, že by popravy měly větší odstrašující účinek než doživotní vězení. Přesto popravy odsouzeným pachatelům zabraňují v páchání dalších zločinů a je nemožné určit, zda by tyto zločiny opakovaly. Někteří odborníci tvrdí, že trest odnětí svobody je dostatečnou alternativou k trestu smrti.⁴² Příkladem rozporných názorů na tento trest jsou Spojené státy americké, v nichž je uplatňován trest smrti ve 38 státech unie, ne tedy ve všech státech z 50.

Dle M. Waltera bylo jen v období 1977-2004 v USA popraveno 944 odsouzců, z toho 778 smrtící injekcí, 150 na elektrickém křesle, 11 v plynové komoře, 3 oběšením a 2 zastřelením. Přičemž drtivou většinu popravených v USA tvoří muži a od roku 1977 jen 10 žen. Přesto v r. 2003 bylo v celách smrti šestnácti států 47 žen a v září 2004 ve dvanácti státech unie 72 mladistvých (tj. osob do 18 let). Nejmladší popravený byl doposud vrah dětí G. J. Stinney Jr., kterému bylo v době popravy 14 let a 7 měsíců.⁴³

⁴¹ Chmel, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, ISBN 80-7229-107-6 Str. 7.

⁴² Tamtéž. Str. 171

⁴³ Walter, M. Absolutní trest. Ostrava: Domino, 2006, ISBN 80-7303-310-0. Str. 401-405.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6.1 CÍL VÝZKUMU

Výzkum je zaměřen na náhodný vzorek oslovených obyvatel České republiky různých věkem, vzděláním i životními zkušenostmi. Vzorek je různorodý i v místě bydliště a zkušeností s prací soudního aparátu a sankcemi.

Cílem tohoto výzkumu je sběr informací, z nichž bude charakterizován a specifikován postoj občanů k druhům a přiměřenosti trestů. Jak zkoumaný vzorek obyvatel nahlíží na současné trestání přečinů a zločinů v našem trestním řádu. Ve výzkumu bude zohledněn i vliv moci soudní a zákonodárné na výkon spravedlnosti u nás, názory a postoje k amnestiím a některým konkrétním kriminálním kauzám, tedy jejich vnímání občany včetně ponaučení a následného životního postoje a chování.

6.2 Metoda sociologického výzkumu o vztahu běžných občanů k trestům a trestání

Pro výzkum postoje k trestům je zvolena kvalitativní analýza, jež může jít hlouběji, může pronikat do mnoha dalších souvislostí, které při hrubém kvantitativním pojetí unikají, ale není sama o sobě schopna odhalit průkazně zákonitosti a obecné tendence.⁴⁴

Podle Víškové⁴⁵ kvalitativní výzkum, jako základní typ společenskovedního výzkumu pomáhá porozumět sociální realitě. Tato sociální realita by měla být interpretována na základě toho, jak je prožívána konkrétními jednotlivci, jelikož lidské chování je výsledkem svobodných rozhodnutí. Cílem kvalitativního výzkumu je získání shromáždění dat souvisejících s tématem šetření, byť jde o data subjektivní a reprezentaci problému v populaci.

Vzhledem k tomu, že primárním záměrem je získání takových dat, jako jsou informace, o názorech, postojích, záměrech a přáních, byl zvolen rozhovor, který představuje zprostředkovaný a vysoce interaktivní proces získávání dat.⁴⁶

⁴⁴ Pelikán, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Praha: Karolinum, 2007, ISBN 978-80-7184-569-0 Str. 34.

⁴⁵ http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Kvantitativn%C3%AD_a_kvalitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum_%28srovn%C3%A1n%C3%AD%29 3.2.2014 16,40 hodin

⁴⁶ Ferjenčík, J. Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-367-6. Str. 171.

Jak je, z výše uvedeného zřejmé, byl zvolen pro sběr informací rozhovor, a to polostrukturovaný, který je složen s uzavřených i otevřených připravených otázek, přičemž způsob i forma odpovědí na tyto otázky zůstává nadále víceméně volná.⁴⁷

Otázky byly voleny v návaznosti k tématu výzkumu, ale tak, aby byl navázán kontakt s dotazovanými a získána důvěra, která vyústila ve svobodné a otevřené sdělení názorů respondentů.

6.3 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Výzkumným vzorkem je deset oslovených občanů České republiky (dále: ČR), jež se uvolily spolupracovat a odpovídat, na nastíněné téma: zločin a trest resp. trestání v současnosti.

Na počátku rozhovoru byly dotazovaným předány otázky v písemné formě a ponechána možnost k promyšlení, včetně vysvětlení některých pojmů např. alternativní a výjimečný trest. Následně byly odpovědi písemně zaznamenány tazatelem a následně zapracovány do praktické části bakalářské práce, aby byly použitelné pro cíl výzkumu.

Jednotlivá interview se odehrávala v soukromí s dostatečnou časovou rezervou (většinou trvala kolem 60 minut) a byl projevem svobodného názoru dotazovaných, kteří nemají důvod pravdivě neodpovídat, jelikož jim byla zaručena anonymita. Při rozhovoru byly formulovány některé doplňující otázky, aby byly zjištěny hlubší důvody a postoje dotazovaných.

V průběhu rozhovoru byly především zjišťovány názory na následující otázky:

1. část (obecné):

- Jaký je váš věk a pohlaví?
- Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?
- Kde v současnosti bydlíte (pouze obec, město)?
- Je podle vás současná kriminalita problém a proč?

⁴⁷ Ferjenčík, J. Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-367-6. Str. 175.

2. část (důležitost a hodnocení sankcí):

- Uvědomujete si důležitost trestů a v čem ji spatřujete?
- Upřednostňujete alternativní tresty nebo vězení? Můžete odůvodnit?
- Domníváte se, že současné udílené tresty v ČR jsou dostatečně vysoké, příp. proč?
- Je doživotní vězení příp. výjimečný trest dostatečnou náhradou trestu smrti a proč?
- Jste pro obnovení trestu smrti a z jakých důvodů?
- Souhlasíte s amnestiemi? Co vás k tomuto názoru vede?

3. část (konkrétní kauzy):

- Jaký je dle vás přiměřený trest za opakovanou drobnou krádež (tj. do 5000,- Kč)?
- V minulosti byly v ČR poškozeny některé hřbitovy, poničeny náhrobky, vysypány urny apod., jak dle vás tyto skutky potrestat?
- Je vám známa kauza H-systém, systém levného bydlení, v němž přišli o peníze (980 mil. Kč) stovky klientů? Jaký trest si dle vás viníci zaslouží?
- Jaký trest si dle vás zaslouží matka či otec, jenž zabil své děti (např. Vlasatice tři děti)?
- Jsou vám známy případy, kdy při ochraně osobního majetku je zabit zloděj resp. útočník (nastražený samostříl v chatě, kuší nebo střelnou zbraní na svém pozemku)? Jakby jste případ rozhodli a potrestali?
- Jsou vám známy případy, kdy někdo vzal spravedlnost do svých rukou? Dokážete popsat vaše reakce v případě ublížení blízké osobě?

6.3.1 Dotazovaná č. 1:

1. část:

Děvče, 15 let, se základním vzděláním, bydlící a studující ve Vyškově.

V kriminalitě nespatřuje problém. Srovnává s ostatními státy a skutečnou kriminalitu ve společnosti si neuvědomuje a nepřipouští, protože s ní nepřišla dosud do kontaktu.

2. část:

Tresty dotazované připadají velmi mírné, proto dle ní nejsou důležité. Z trestů upřednostňuje jednoznačně vězení, které má odstrašující charakter pro pachatele. S alternativními tresty se neseškává a neplní tedy žádnou funkci.

Opakovaně potvrzuje, že současné tresty v ČR jsou velmi nízké. Vězení okomentovala i pro vrahy, jako pohodičku, při níž lze studovat a něco přivydělat. Vězení včetně doživotí, tedy není v žádném případě náhradou absolutního trestu.

S obnovením trestu smrti souhlasí, jelikož si jej vrazi za zabití a zničený život zaslouží. Amnestie jsou dle respondentky k ničemu, protože se trestaní povětšinou dopouštějí znovu kriminality a za mříže se vrací.

3. část:

V případě opakované drobné krádeže vyžaduje náhradu škody s vězením do 3 let. Stejný trest si zaslouží pachatelé i v případě poničení pietních míst. O kauze H-systému neslyšela a nemůže ji hodnotit.

Pokud by i rodiče zabijí své dítě, zaslouží si trest alespoň 10-15 let vězení nebo doživotí.

Rozporuplně se vyjádřila k ochraně vlastního majetku. Souhlasí s jeho ochranou, ale nikoli s možným poškozením zdraví nebo života zloděje.

Neuvědomuje si, že někdo bere spravedlnost do svých rukou, ale sama by určitě bránila nebo pomstila rodinu, protože by neměla, co ztratit.

Dílčí souhrn:

Dotazovaná si plně neuvědomuje vzhledem k životním zkušenostem kriminalitu ve společnosti, ale sama by již v raném věku zpřísnila tresty. Trest samotný a náhradu škody chápe jako nutnou odplatu za utrpěnou újmu.

6.3.2 Dotazovaný č. 2:

1. část:

Hoch, 16 let, se základním vzděláním, bydlící v Hošticích - Herolticích a studující ve Vyškově.

V kriminalitě vidí problém, jako i v mírných trestech a dlouhém trvání vynesení rozsudku.

2. část:

Trest považuje za přirozený následek spáchaného zlého činu. Souhlasí s alternativními tresty, ale v rámci výkonu trestu vězení.

Tresty v ČR jsou dle respondenta dostatečné, ale v případě vraždy a odpykání jen části trestu např. 5 let místo 10, jej považuje za nespravedlivé vzhledem k závažnosti činu.

Doživotí je k možnosti justičního omylu adekvátní náhradou trestu smrti, proto také nesouhlasí s jeho znovuzavedením.

S amnestiemi souhlasí dle spáchaného trestného činu. V zásadě souhlasí s omilostněním krádeže a neúmyslné smrti, nikoli však s úmyslnou vraždou.

3. část:

Opakovanou drobnou krádež by trestal 3 roky vězení, při dobrém chování 2 roky. V případě zničení pietního místa nejen uhrazení celé škody, ale odnětí svobody 8-10 let.

Kauzu H-systém zná, požadoval by uhrazení škody a možný až doživotní trest. Doživotní trest si bez pardonu zaslouží i jakýkoli vrah dítěte.

Způsob ochrany osobního vlastnictví kuší nebo střenou zbraní považuje za přehnaný, ale uvědomuje si provinění zloděje, a proto by majitele potrestal, jen podmínkou na 5 let.

Vzít spravedlnost do svých rukou, nepovažuje za neobvyklé, sám sebe nedokáže posoudit, nicméně souhlasí, že spravedlnost má vykonávat státní orgán.

Dílčí souhrn:

Respondent si je vědom kriminality a ohrožení společnosti, přesto považuje výši většiny trestů za dostatečnou. Souhlasí s alternativními tresty, ale v případě velké škody na majetku, poškození pietních míst a ohrožení zdraví nebo života, tresty zvýšil.

6.3.3 Dotazovaná č. 3:

1. část:

Žena, 29 let, s vysokoškolským vzděláním, bydlící ve Znojmě, na mateřské dovolené.

Vzhledem k vysokému počtu recidivistů a stoupající brutalitě je současná kriminalita dle respondentky značný problém.

2. část:

Důležitost trestů vidí v zabránění pokračování trestné činnosti, nicméně souhlasí s individuálními amnestiemi po spáchání činu z nedbalosti nebo při ochraně majetku. Nepreferuje přímo alternativní tresty, ale připouští jejich opodstatnění při méně závažném porušení zákona. Současné udílené tresty v ČR spatřuje jako nedostačující a ani doživotní trest nepovažuje za adekvátní náhradu trestu smrti. Byla by tedy pro jeho obnovení, a to i z ekonomických důvodů.

3. část:

Opakovanou drobnou krádež i poškození pietních míst by trestala nucenými pracemi a úplnou náhradou škody viníkem. V případě H-systému, tedy velkých škodách na majetku, vyžaduje rovněž uhrazení celé částky, případně i zabavení majetku rodiny.

Pokud jde o vraždu dítěte, zohledňovala psychický stav a okolnosti, jako nejzazší považuje současný doživotní trest.

Nástražné systémy při ochraně majetku, při nichž může dojít ke zranění útočníka, odsoudila, ale přímé zabití při ochraně majetku, by vůbec netrestala.

Osobní zkušenost s vlastní spravedlností nemá a nemůže posoudit své chování v případě ohrožení rodiny, nicméně by se jistě bránila.

Dílčí souhrn:

Dotazovaná plně vnímá problém kriminality i jednotlivé kriminální kauzy, důležitost trestu spatřuje v ochraně společnosti a zabránění dalšího kriminálního jednání. Při trestání zohledňuje individuálně pachatele, okolnosti i škodu a dle toho vyšší udílených trestů včetně trestu smrti.

6.3.4 Dotazovaná č. 4:

1. část:

Žena, 39 let, se středoškolským vzděláním, bydlící v Hošticích - Herolticích, pracuje jako úřednice samosprávy.

Současná kriminalita je pro ni značný problém, protože roste počet kriminálních činů s recidivou, přičemž jsou přeplněné věznice a dlouhé lhůty k rozhodnutí soudu.

2. část:

Důležitost trestu spatřuje v možnosti ponaučení a nápravě odsouzeného. Alternativní tresty upřednostňuje u méně závažných činů. Jinak jednoznačně vězení.

Tresty považuje za velmi nízké, a proto nedochází k odstrašení ani nápravě pachatele.

Doživotí není náhradou trestu smrti a souhlasí s jeho obnovením v případech mnohonásobné vraždy, plánované vraždy a vraždy vykonané zvlášť trýznivým způsobem.

S amnestií by souhlasila, pokud je udělována pouze výjimečně a individuálně, např. v případě vážné nemoci. Celoplošnou amnestii, jako nedávnou prezidenta Klause jednoznačně odmítá.

3. část:

U drobné opakované krádeže i poškození pietních míst, je ideálním trestem náhrada škody, včetně nákladů řízení a minimálně veřejně prospěšné práce. U větších majetkových škod se nebojí použít zabavení veškerého majetku a doživotní vězení se splácením škody.

Absolutní trest je dle respondentky vhodným potrestáním za vraždu dítěte.

Případy ochrany vlastního majetku, sebe nebo rodiny nechce trestat a má na něj každý právo, přestože může dojít ke zranění či usmrcení útočníka, přičemž takto by pravděpodobně reagovala i v osobním životě. Případy vzetí spravedlnosti do vlastních rukou si neuvědomuje.

Dílčí souhrn:

Dotazovaná si plně uvědomuje nebezpečí kriminality a mírně nastavených trestů. Jednoznačně preferuje ochranu napadeného před újmou útočnickovi, včetně plné náhrady škody poškozenému i státu. Soudní výroky v těchto věcech považuje za nespravedlivé a umožňuje návod k beztrestnému páčání trestné činnosti.

6.3.5 Dotazovaný č. 5:

1. část:

Muž, 39 let, žijící ve Vyškově se středoškolským vzděláním, podniká v celé ČR.

Kriminalita je pro něj problém, stoupá počet krádeží i trestných činů, přičemž má strach o vlastní děti. Hodně mu vadí i korupce a rozkrádání majetku ve vládních kruzích.

2. část:

Dotazovaný konstatuje: „Pokud někdo něco spáchá, měl by nést následky svých činů“.

Vnímá však, že spousta především vlivných lidí spravedlivému trestu uniká.

U závažných trestných činů preferuje vězení, ale u přestupků upřednostňuje alternativní tresty.

Adekvátnost výše trestů hodnotí případ od případu, ale posouvání soudů se mu jeví velmi neobjektivní, přičemž upozorňuje na nedostatečné doživotí za úmyslnou vraždu.

Souhlasí s obnovením trestu smrti, ale všechny okolnosti a důkazy musí jednoznačné.

Nesouhlasí s amnestiemi prezidenta, ale jen individuální amnestií na základě rozhodnutí odborníků, a to jen v případech lehčích trestných činů.

3. část:

V případech majetkové trestné činnosti musí být vymožena z pachatele úplná náhrada škody, dále musí být pachatelova totožnost zveřejněna, aby nedocházelo poškození dalších obyvatel. Při drobnějších krádežích odpracování veřejně prospěšných prací, v závažnějších kauzách zabavení veškerého majetku, včetně majetku rodiny a vězení.

Jednoznačně by trestem smrti trestal jakékoli úmyslné zabití dítěte.

Pokud zloděj vstoupí na cizí pozemek či vniká do soukromého objektu, je jeho zranění či smrt, jen ochranou osobního majetku a s tímto musí být srozuměn.

Vzhledem k nedůvěře v soudy, by dokázal vzít spravedlnost do svých rukou a bránit se.

Dílčí souhrn:

Neshledává současný soudní systém a jeho výroky jako objektivní ani spravedlivé, takže je rozhodnut chránit svá práva i sám. Při trestání volí nejen náhradu škody a zveřejnění, ale i tvrdé tresty, aby byli odstrašeni všichni nynější i budoucí pachatelé.

6.3.6 Dotazovaná č. 6:

1. část:

Žena, 40 let, se středoškolským vzděláním, bydlí ve Vyškově a pracuje v sociálních službách.

Kriminalita je pro ni problém, jelikož zůstává neobjasněna nebo nepotrestána, proto dochází k recidivě. Převládá u ní pocit, že kde kdo může všechno, chybí úcta k lidem, hodnotám i majetku.

2. část:

Uvědomuje si, že bez potrestání nemůže dojít k nápravě a uvědomění si prohřešku.

Souhlasí s alternativními tresty u méně závažných činů, ale tresty závažnějších provinění se jí jeví velmi nízké, a proto narůstá korupce a kriminalita.

Doživotní vězení je dostatečné u některých případů, ale v případě úmyslného zabití dítěte je odpovídající trest smrti.

Souhlasí s výjimečnými individuálními amnestiemi, nikoli však s plošnými prezidentskými, jako v roce 2013 prezidentem Klausem, který nedomyslel její následky.

3. část:

Drobnou opakovanou krádež by trestala veřejně prospěšnými pracemi, peněžitou pokutou a především zveřejněním pachatele, obdobný postup volí u poškozování pietních míst, včetně odškodnění poškozených. Při velké majetkové kriminalitě je pro ni řešením dlouhodobé vězení s úhradou škody.

Rozhodně považuje za nevinnou osobu, jež brání svůj majetek, přičemž dojde k újmě na zdraví. Tyto případy však zná pouze z médií, jako i odplatu poškozených.

Pokud není jednoznačná podpora policie a státu, je rozhodnuta se bránit a případně vzít spravedlnost do svých rukou.

Dílčí souhrn:

Má obavu z kriminality a uvolnění mravů ve společnosti, proto vyžaduje nejen tvrdé tresty, ale je rozhodnuta v případě ohrožení práv, majetku a zdraví blízkých, zjednat spravedlnost.

6.3.7 Dotazovaný č. 7:

1. část:

Muž, 42 let, vysokoškolské vzdělání, bydlí v Hošticích - Herolticích, pracuje ve státní správě v Brně.

Kriminalita a vůbec nerespektování pravidel a hodnot je velký problém celé společnosti. Korupce, protěžování, společenské chování svědčí o značných problémech v ČR.

2. část:

Trest je důležitý pro ponaučení, nápravu a odrazení pachatele, přičemž musí být rychlý a tvrdý, bez ohledu padni komu padni.

Alternativní tresty jsou pro dotazovaného zbytečnou složkou právního řádu, jelikož neplní žádnou nápravnou funkci. Vyjádřil jednoznačný názor, že tresty by měly být vyšší, jelikož jsou nedostatečné. Samotný trest doživotního vězení není dostatečný a možnost trestu smrti má být obnovena.

Amnestii schvaluje pouze individuálně se souhlasem soudce, lékaře a ministra spravedlnosti, jinak jde pouze o líbivou politiku, kterou trpí společnost a dochází ke znevážení práce orgánu činných v trestním řízení.

3. část:

Pachatelé jakékoli majetkové trestné činnosti musí být zveřejňováni, důsledně trestáni a uhrazena veškerá škoda, i pokud by mělo dojít k zabavení majetku pachatele, jeho rodiny, včetně zahraničních účtů a sociálních dávek. Pokud se tak nestane, má být prodloužen trest až k výjimečným trestům, aby si nemohli užívat výtěžků z trestné činnosti.

Trest smrti je odpovídajícím trestem pro úmyslné, brutální a připravované vraždy.

Ochrana vlastních práv má být nadřazena právům pachatele a útočníka, protože se ke zločinu sám rozhodl a ani jeho případné zranění na tom nic nemění. Proto medializované případy neshledává trestnými a mají být výstrahou a prevencí.

Pokud stát nedokáže ochránit své občany nebo potrestat pachatele, je logické a oprávněné, že dotčený vezme spravedlnost do svých rukou.

Dílčí souhrn:

Respondent preferuje jednoznačné a tvrdé postihy za porušování práva a norem, aby došlo k nastolení pořádku a bezpečí, kterých se nám nedostává. Spatřuje problém nejen v kriminalitě, ale především ve vymožení zákonného trestu a odsouzení špatného chování.

6.3.8 Dotazovaný č. 8:

1. část:

Muž, 51 let, středoškolské vzdělání, bydlí ve Znojmě, pracuje ve státní správě v Brně.

Díky špatným zákonům, vnímá kriminalitu jako značný problém.

2. část:

Důležitost trestu spatřuje v nápravě pachatele, nicméně jsou u nás tresty dosti nízké, což vidí u trestu smrti, který není při 100% zjištění viny nahraditelný doživotím a měl by být obnoven.

Alternativní trest připouští u málo závažných porušení zákona, jinak upřednostňuje vězení.

Nesouhlasí s plošnou amnestií, především s amnestií prezidenta Klause.

3. část:

Veřejně prospěšné práce, úhrada škody, případně i pokuta jsou dle dotazovaného vhodným trestem, za opakovanou drobnou krádež i poškození pietních míst. Při větších škodách na majetku volí jednoznačný trest zabavení veškerého majetku a vězení.

Jednoznačný je pro respondenta trest smrti za vraždu dítěte, ale i zproštění viny při ochraně vlastního majetku a zranění útočníka.

Zná osobně případ, kdy někdo vzal spravedlnost do svých rukou, sám však spoléhá na náš právní systém.

Dílčí souhrn:

Dotazovaný věří právnímu systému ČR, přesto si uvědomuje problém kriminality především v souvislosti s nízkými tresty a neuhrazováním škody poškozeným.

6.3.9 Dotazovaná č. 9:

1. část:

Žena, 62 let, vyučená, v současnosti v důchodu, bydlí v Hošticích - Herolticích.

V kriminalitě vidí problém, jen v důsledku nedostačeného počtu policistů.

2. část:

Respondentce připadají tresty za některé porušení zákona nízké, za jiné vysoké, nicméně ani alternativní tresty nevyklučuje.

Znovuzavedení trestu smrti neschvaluje, doživotí je pro ni dostatečným trestem.

S amnestiemi nesouhlasí, jelikož dochází k recidivě a navracení pachatelů do vězení.

3. část:

Trestem za drobné prohřešky nebo opakovanou drobnou krádež je pro ni zveřejnění pachatele v tisku i s fotografií a náhrada škody.

Při ničení pietních míst by již trestala náhradou škody, ale především vysokými tresty.

Doživotí považuje za dostatečný trest i pro vraha dětí.

Dílčí souhrn:

Tato respondentka nejen, že nedokázala své názory zdůvodnit, ale k některým se ani nedokázala vyjádřit, proto tento rozhovor poskytl minimum informací k výzkumu.

V případě trestu, nevidí žádnou jeho funkci ani důležitost.

6.3.10 Dotazovaný č. 10:

1. část:

Muž, 62 let, s vysokoškolským vzděláním, bydlí v Hošticích - Herolticích, k důchodu si přivydělává v sociálních službách.

V kriminalitě vidí velký problém. Příčiny spatřuje v nízké účasti rodiny na výchově dětí, zvyšování užívání drog mezi mládeží a přílišnému zviditelňování brutality a zločinnosti v televizních pořadech.

2. část:

Trest je pro dotazovaného důsledkem jednání pachatele, přičemž represivní část by užil v souladu s požadavky výchovy, a to jako poslední možné řešení.

Dle nebezpečnosti činu volí za přešůpek alternativní trest, za trestný čin vězení.

Výši trestu nechce sám posuzovat, je dle zákona, který však není vždy správný. Tím spíše, že správný orgán, který rozhoduje, uplatňuje vždy subjektivní přístup.

Doživotí nebude dle dotazovaného nikdy náhradou trestu smrti, přesto s jeho obnovením nesouhlasí. Hrozbu zbavení života, ale považuje za nejvyšší a nejsilnější psychologický aspekt.

Souhlasí jen s individuální amnestií, při níž je třeba zhodnotit dosavadní život i výkon trestu.

3. část:

Opakovanou drobnou krádež by trestal dle četnosti od alternativního trestu po druhém opakování až vězením na několik let za desetinásobné opakování. V případě velké škody na majetku požaduje odnětí svobody, uhrazení veškeré škody, případně zabavení majetku a zákaz činnosti.

Morální újmu způsobenou poničením pietního místa chce trestat velmi tvrdě nejen vězením na několik let, ale i úhradou škody.

Zabití vlastního dítěte považuje za zločin, jenž zaslouží nejvyšší možný trest nikoli však trest smrti.

Pokud při ochranu majetku nebo i v případě nutné obrany dojde ke zranění či usmrcení útočníka a po posouzení všech okolností, je třeba osobu, která chránila svá práva, osvobodit.

Nezná případ, kdy někdo vzal spravedlnost do svých rukou, sám nedokáže případnou situaci posoudit, nicméně násilí by nepoužil.

Dílčí souhrn:

Respondent si plně uvědomuje problém kriminality, přiměřenost a funkci trestu. Akceptuje současnou právní úpravu a sám ji hodlá dodržovat, i když se zákony a výroky soudu často nesouhlasí. Má obavy z budoucího vývoje kriminality a chování ve společnosti vyplývající z nedostatečné výchově v rodině a šíření drog.

6.4 Shrnutí

Praktická část bakalářské práce měla zjistit postoje, názory a informace na kriminalitu a přiměřenost trestání v současném právním řádu České republiky od vybraného vzorku respondentů ve věku 15 až 62 let z menších obcí, kteří jsou různí vzděláním, povoláním a životními zkušenostmi. Zkoumaný vzorek dotazovaných byl záměrně zvolen tak, aby byly zjištěny názory i méně mediálně ovlivněných obyvatel našeho státu, kteří doposud neodpovídali na žádné výzkumy a dotazníky ke zkoumanému tématu.

Z rozhovorů zjevně vyplynulo, že téměř všichni si uvědomují nebezpečí kriminality a důležitost trestu po spáchání zavrženíhodného jednání, ať v rovině trestně právní, ale i morální. Různé již byly důvody, které je k těmto tvrzením vedly. Většina respondentů spatřuje problém v nízkých trestech, dlouhých lhůtách k potrestání viníka a především v recidivě, jelikož nedochází k nápravě ani odstrašení pachatele. Ojediněle jsou důvodem chyby ve výchově, nedostatek policistů, špatné zákony a rozhodnutí soudu.

Všeobecná shoda panuje u dotazovaných v užití alternativních trestů, které jsem vhodné pouze pro přestupky, za trestné činy mají být udělovány tresty odnětí svobody. Tato shoda panuje i u výše trestů, jež jsou v ČR nízké a měly by být vyšší. Přičemž jakékoli amnestie (především však plošné), snížení výkonu či prominutí byť i části trestu u respondentů vyvolaly negativní reakce a jsou velkým problémem pro vnímání spravedlivého trestu. Individuální a ojedinělé amnestie jsou však vnímány jako oprávněné, nikoli však pro recidivisty.

Potvrdilo se, že různé jsou názory na trestu smrti a jeho nahrazení doživotním trestem. Sedm z deseti dotazovaných jsou pro obnovení trestu smrti, přičemž všichni si uvědomují nebezpečí justičního omylu a připouštějí, že jen hrozba zbavením života je nejvyšším psychologickým aspektem.

V případech majetkové kriminality byla zjištěna absolutní shoda v nutnosti uhrazení škody, bez rozdílu na její výši, případně zabavení majetku rodiny k pokrytí škody. Více než polovina respondentů, trvala na zveřejnění viníků v tisku a na internetu, včetně fotografie. Jestliže dotazovaní považovali veřejně prospěšné práce a podmíněčný trest za dostatečný při opakované krádeži, poněkud se lišili u výše trestu odnětí svobody v případě vysoké škody na majetku, které by trestali vězením až po doživotí. Na druhou stranu je třeba při-

pomenou, že poškození sami končí díky viníkům v dluzích a nejsou ojedinělé ani případy sebevražd.

Překvapivě, nebyly dotazovanými oproti krádeži navyšovány tresty za poškození pietních míst tj. hřbitovů, náhrobků a uren, z čehož lze usoudit, že tradice památky zesnulých ani v křesťansky založených částech státu, není u mladších generací tolik vnímána.

V trestech za násilné trestné činy se respondenti rozdělily, za vraždu a zabití dítěte by udělila trest smrti polovina, kdežto druhá polovina je pro trest doživotní. Přesto všichni uvedli, že současné trestní sazby jsou v těchto případech i v dalších případech, kdy dojde k usmrcení člověka, nedostatečné.

Případy z okolí, kdy někdo vzal spravedlnost do svých rukou, si nikdo neuvědomuje, přesto kromě dvou starších dotazovaných, všichni chtějí bránit sebe a svou rodinu bez ohledu na možné následky pro ně, pokud by se cítili ohroženi nebo poškozeni.

Všichni respondenti, vnímají ochranu majetku a zdraví, jako právo každého, proto v případech zranění nebo usmrcení útočnicka při vniknutí do domu či na pozemek, by osvobodili napadeného, byť překročil míru přiměřené obrany a ochrany.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce byl učiněn náhled na tresty, jejich účel a důvod, obecně trestání v různých historických epochách, přičemž bylo popsáno trestání od starověkého Egypta, jedné z nejvyspělejších civilizací světa, přes středověk a novověk v Evropě, trestání první a druhé poloviny minulého století v českých zemích až po současnost v České republice.

V praktické části byl kvalitativní výzkum zaměřen na hlubší zkoumání vnímání trestu a trestního pořádku současnými obyvateli ČR, přičemž byly zjišťovány skutečnosti k obecné situaci i konkrétním kauzám.

Dle Krause sociální pedagogika vstupuje do výchovného procesu, přičemž se zabývá sociální integrací jedince, rozvíjí kvalitu jeho života, spolupůsobí na respektování jeho potřeb a zájmů, vede k pochopení povinností a práv i k akceptaci dané společenské reality⁴⁸ nebo ji můžeme obecně chápat jako aplikování poznatků o člověku a společnosti do výchovných a pedagogických aktivit, přičemž je neoddiskutovatelný vliv sociálního prostředí na výchovný proces jedince i celé společnosti. Je tedy úzce provázána se socializací, při níž působí sociálními jevy, ale i s výchovou, jež je ovlivňována prevencí i trestáním.

Kriminalita je právě sociální jev, který se stal pro občana ohrožením a pro společnost problémem, přičemž její existence a řešení se dotýká všech jedinců ve společnosti.

Z výzkumu vyplývá, že naše společnost se cítí bezprostředně ohrožena kriminalitou, kterou vnímá i v oblastech s jejím nejnižším výskytem. Hlavní důvody tohoto problému jsou špatné prosazování zákonů a především jejich vymahatelnost, prodlevy k výkonu trestu a příliš mírné tresty. Sama společnost požaduje přitvrzení trestních sazeb, přičemž samotný trest je pro ni odstrašujícím i odvetným opatřením za porušení zákona, pořádku a morálky. Vůbec uvědomění si morálních zásad je ve společnosti defraudováno beztrestností některých skutků, ať vlivem vládnoucích vrstev nebo chybně nastavených zákonů. Přestože společnost, pro pozitivní vymáhání spravedlnosti nutně potřebuje ochranu svých práv včetně zdraví a soukromého majetku, není tento požadavek stále vyslyšen. Díky tomu se množí případy, kdy je nepřiměřeně bráněn vlastní majetek a vzniká nebezpečný precedens, který

⁴⁸ Kraus, B., Poláčková, V. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2. Str. 9-31

se prokázal i při tomto výzkumu, a to, že část obyvatelstva již nedůvěřuje moci soudní a chce se bránit sama.

Společnost také potřebuje, aby byly vyslyšeny požadavky na uhrazení škody viníkem, bez ohledu na sociální situaci, což můžeme přiblížit i trestání ve starověkém Egyptě, kdy cílem trestu bylo i zabránit rodině, aby z trestného činu některého svého příslušníka těžila. Je třeba ujednotit zákony v souladu s požadavky společnosti, nelze se totiž skrývat za proklamovaný humanismus, když viník má více práv než poškozený, který se plné rehabilitace, povětšinou nedočká.

Dalším nezbytným krokem pro odstrašení pachatele je zveřejňování pachatele přestupku a trestného činu, což odrazuje pachatele, ale i stěžuje situaci v opakování kriminálně závadového chování. Samozřejmě i tento princip trestu známe z historie, ať už ve formě vypalování cejchu či pranýřování, i když nikdo neočekává návrat k tortuře středověku, ale je to historicky prověřené poučení.

Nutně potřebujeme využít historicky prověřených zkušeností při funkci a důležitosti trestu, jelikož ani výchova mladé generace není bez jasných pravidel a pozitivních příkladů možná. Proklamace spravedlnosti a rychlé potrestání, učí spolu s pozitivním příkladem mladou generaci zodpovědnosti za své jednání, bez níž působení sociální pedagogiky a aplikování jejích metod nevede k nápravě společnosti samotné.

Na úplný závěr tedy citát Jeana-Paula Sartra: „Kdo se nepoučil z dějin, musí je znovu opakovat.“

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Zákony:

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Literatura:

Budinský, L. Popravy slavných. Praha: Knižní klub, 2002, ISBN 80-242-0878-4.

Čech, S. Zločin kolem nás. Praha: Melantrich, 1997, ISBN 80-7023-253-6.

Dostojevskij, F. M. Zločin a trest. Praha: Academia, 2007, ISBN 978-80-200-1513-6.

Ferjenčík, J. Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-367-6.

Foucault, M. Dohlížet a trestat. Praha: Dauphin, 2000, ISBN 80-86019-96-9.

Francek, J. Zločin a trest v českých dějinách. Praha: Rybka Publishers, 2007, ISBN 80-86182-91-6.

Chmel, L. Nejslavnější popravy. Praha: Petrklíč, 2004, ISBN 80-7229-107-6.

Klimeš, L. Slovník cizích slov. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994, ISBN 80-04-26059-4.

Kraus, B., Poláčková, V. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001, ISBN 80-7315-004-2.

Kubičková, P. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2011.

Kuchta, J. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: C.H.Beck, 2005.

Monestier, M. Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost. Praha: Rybka Publishers, 1999, ISBN 80-86182-05-3, 80-7176-812-X.

Motl, S. Svědek z cely smrti. Praha: Rybka Publishers, 2010, ISBN 978-80-87067-47-5.

Pelikán, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Praha: Karolinum, 2007, ISBN 978-80-7184-569-0.

Schreiber, H. Trest smrti v dějinách lidstva. Praha: Naše vojsko, 2008, ISBN 978-80-206-0975-5.

Šmíd, T. Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: Masarykova univerzita, 2012, ISBN 978-80-210-5618-3.

- Štablová, R. Kriminologie. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2008.
- Tyldesley, J. A. Jak soudili faraoni: zločin a trest ve starém Egyptě. Praha: Metafora, 2001, ISBN 80-865-18-15-9.
- Veselý, L. X. Doživotí. Praha: XYZ, 2007, ISBN 978-80-87021-82-8.
- Walter, M. Absolutní trest. Ostrava: Domino, 2006, ISBN 80-7303-310-0.

Internet:

- <http://iuridictum.pecina.cz/w/Delikty>
- <http://iuridictum.pecina.cz/w/Pachatel>
- http://iuridictum.pecina.cz/w/Trestn%C3%BD_%C4%8Din
- <http://kriminalistika.eu/trestmrti/trestsmrti.html>
- http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Kvantitativn%C3%AD_a_kvalitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum_%28_srovn%C3%A1n%C3%AD%29
- <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/dalsi-amnestie-neplati-soud-otevrel-uverovy-podvod/r~2792528013b211e3a5170025900fea04/>
- <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/ustavni-soudkyne-ostre-kritizuje-amnestii-urazi-obeti/r~c08998c4276f11e3888f002590604f2e/>
- www.akademievs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2003.pdf
- www.novinky.cz/domaci/316021-pachatele-maji-vice-prav-nez-obeti-varoval-soudce-jan-svacek.html
- www.novinky.cz/domaci/318616-rozklad-statu-muze-skoncit-zakonom-o-slunecnim-svitu-rekl-sef-nejvyssiho-spravniho-soudu-baxa.html
- www.novinky.cz/domaci/321862-necas-podpis-pod-amnestii-s-klaussem-smenil-plyne-z-odposlechu.html
- www.novinky.cz/domaci/326666-verdikt-nejvyssiho-soudu-rozzuril-policisty-i-verejnost.html#c10262113
- www.novinky.cz/krimi/321587-tretinu-veznu-propustenych-na-amnestii-policie-znovu-stiha.html
- www.novinky.cz/zahranicni/evropa/307326-doivoti-bez-moznosti-propusteni-je-proti-lidskym-pravum-rozhodl-strasburk.html
- www.ok.cz: PhDr. Marešová, A. Resortní statistiky – Základní zdroj informací o kriminalitě v ČR. Praha: 2011.
- www.pf.ujep.cz: Mgr. Fleischmann, O. Prevence sociálně patologických jevů.

Ústí nad Labem: UJEP PF, 2001.

www.policie.cz/clanek/amnestie-2013.aspx

www.sosoom-zlin.cz: PaedDr. Kubíčková, P. Penologie. Karviná: 2011.

www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/

www.vsrr.cz: Doc.ing. Štablová, R. CSc. Kriminologie. Praha: 2008.

Tisk:

Ústava, trest smrti a kriminalita. Praha: Lidové noviny, 9. - .3.96.

Chybí nám trest smrti. Praha: Humanita versus lidskost – In. Přítomnost, 1995.